

УДК 323.212:355.48(470:477)"2022/..."

А.В. Трофименко
І.О. Макаров

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Волонтерський рух в Україні зазнав суттєвих трансформацій у відповідь на виклики повномасштабної війни. Стаття аналізує основні тенденції його розвитку, включаючи інституціоналізацію, цифровізацію, професіоналізацію та міжнародну співпрацю. Розглянуто роль волонтерів у підтримці військових, наданні гуманітарної допомоги та формуванні громадянського суспільства. Висвітлено вплив війни на самоорганізацію громадян, зростання суспільної довіри до волонтерських ініціатив та активне використання цифрових технологій у волонтерській діяльності. Окремо досліджено роль найбільших благодійних фондів та міжнародних організацій у підтримці України.

Ключові слова: волонтерство, громадянське суспільство, політична участь, гуманітарна допомога, соціальна мобілізація, російсько-українська війна.

DOI 10.34079/2226-2830-2024-15-40-134-142

Волонтерство в Україні має глибокі корені, пов'язані із традиціями громади, релігійними ініціативами та благодійністю. Проте саме події 2014 року, а згодом і повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну в 2022 році, стали каталізаторами інституалізації та стрімкого розвитку цієї сфери. Упродовж останніх років волонтерство стало не лише символом суспільної солідарності, а й важливим інструментом підтримки обороноздатності країни, подолання гуманітарних викликів та забезпечення стабільності в суспільстві. Широкомасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну створило надзвичайну потребу в активізації громадських ініціатив, що мобілізували величезну кількість людей для допомоги армії, внутрішньо переміщеним особам та постраждалим цивільним.

Особливого значення волонтерський рух набув у забезпеченні першочергових потреб як для військових, так і для цивільних, тобто постачання та забезпечення продуктами харчування, медикаментами, технічним обладнанням, організацією евакуації, медичної та психологічної допомоги. Водночас масштабна участь громадян у волонтерських ініціативах стала каталізатором зміцнення громадянського суспільства, розвитку демократичних цінностей та активізації міжнародної підтримки України.

У цьому контексті дослідження сучасних тенденцій розвитку волонтерського руху в умовах війни набуває особливої наукової і практичної значущості. Воно дозволяє оцінити роль волонтерства в умовах криз, його вплив на соціальну згуртованість, трансформацію політичної поведінки громадян, адаптацію суспільства до викликів війни та перспективи інституалізації цієї діяльності.

Метою даної статті виступає встановити сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні з початку широкомасштабного вторгнення з боку Російської Федерації. Об'єктом дослідження є волонтерський рух як практика громадянського суспільства, форма політичної участі громадян. Предметом – тенденції розвитку волонтерського руху в Україні під час широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну.

Актуальність теми дослідження обумовлює значний інтерес науковців до означеної проблеми, інтерес до цієї теми значно зріс після 2014 року. Вивчення волонтерської діяльності у військових та гуманітарних контекстах почало активно розвиватися на тлі подій Євромайдану та початку російської агресії в Україні. Проте лише з початком повномасштабного вторгнення 2022 року тема волонтерства набула ще більшої актуальності в науковому середовищі. Наукові дослідження здебільшого зосереджені на аналізі волонтерської діяльності як соціального феномену, вивченні її впливу на громадянське суспільство та демократичні процеси в Україні. Серед робіт, що досліджують цей напрямок – наукові статті Т. Кулеби, І. Бойко, Л. Іванова, С. Портянко тощо. Окремі дослідження також розглядають інституціоналізацію волонтерських ініціатив, їх цифровізацію та роль у підтримці військових та внутрішньо переміщених осіб, серед них роботи О. Ткаченка та В. Качура, Н. Губської, Я. Яремчук, П. Горінова, Р. Драпушко. Дослідження Р. Захарчука та В. Руденка зосереджені на характеристиках напрямків волонтерства та його ролі в забезпеченні соціальної безпеки України.

До 2014 року волонтерство в Україні розвивалося досить повільно, посідаючи тільки 150-те місце у світовому рейтингу World Giving Index 2010, лише 5% населення було залучено до волонтерської діяльності. Проте Революція Гідності, анексія Криму та війна стали поштовхом до активізації волонтерського руху. Уже в 2014 році частка українців із волонтерським досвідом зросла до 23%, а країна піднялася на 81-ше місце у World Giving Index, випередивши Польщу, Естонію, Росію та Грузію. На Майдані у 2013–2014 рр. сформувалася своя модель волонтерства: громади забезпечували добровольців продуктами, спорядженням і коштами, які спрямовувалися на закупівлю військового обладнання та підтримку протестувальників, а згодом і добровольчих батальйонів. Волонтерський рух відіграв ключову роль у створенні громадянського опору. З 2015 року роль волонтерів у підтримці оборони країни почала зменшуватися. Водночас волонтери, які раніше працювали на забезпечення фронту, все активніше залучалися до політичних та громадських процесів. Повномасштабне вторгнення РФ у лютому 2022 року стало каталізатором нової хвилі волонтерства. У перші місяці масштабна суспільна мобілізація відіграла критичну роль у забезпеченні опору. Нині волонтерські організації виконують функції логістичних та фінансових структур: аналізують потреби фронту, залучають кошти з різних джерел, організовують закупівлю та доставку необхідних ресурсів. Окрім військового напрямку, діє значна кількість волонтерських ініціатив у тилу, які опікуються соціально незахищеними верствами населення, безпритульними тваринами, медичним забезпеченням та іншими гуманітарними питаннями (Потапенко та Двігун, 2022).

В Україні правове регулювання волонтерської діяльності розпочалося у 2002–2003 роках. Основним нормативним актом, що регулює цю сферу, є Закон України «Про волонтерську діяльність» 2011 року. На відміну від міжнародного законодавства, українське законодавство встановлює вікові обмеження – волонтерами можуть бути особи від 14 років. За роки дії закон у нього вносилися зміни з огляду на критику. Відтак, 15 серпня 2022 року Верховна Рада ухвалила зміни до Закону, спрямовані на популяризацію волонтерського руху. Оновлений закон розширює сферу діяльності волонтерів та передбачає доповнення щодо виплат тимчасової грошової допомоги у разі загибелі або інвалідності волонтера під час виконання завдань, розроблення державної цільової програми підтримки волонтерського руху, додаткові заходи для розвитку волонтерської діяльності (Закон України Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності», 2022).

Війна в Україні стала потужним каталізатором розвитку волонтерського руху, який перетворився на ключовий елемент соціальної підтримки, громадянської

активності та національного спротиву. Його значення зросло завдяки активній участі громадян у вирішенні кризових ситуацій, підтримці постраждалих і військових, а також формуванню нового рівня суспільної відповідальності. З самого початку війни волонтерський рух став платформою для об'єднання людей навколо спільної мети – підтримки армії, допомоги переселенцям і постраждалим. При цьому, волонтерство стало не лише засобом вирішення нагальних проблем, але й потужним чинником соціальних змін, зміцнення громадянського суспільства та формування нової національної ідентичності.

Волонтерство стало ефективним *інструментом соціальної мобілізації*, об'єднало суспільство, демонструючи, що колективні дії здатні компенсувати недоліки офіційних структур у кризовий період. Волонтерський рух сприяє формуванню активного громадянського суспільства через: підвищення рівня громадянської свідомості - люди усвідомлюють свою роль у допомозі державі та суспільству; формування нових соціальних цінностей - солідарності, взаємодопомоги, патріотизму; розвиток самоорганізації - створення локальних ініціатив, координаційних центрів і громадських організацій. Це не лише зміцнює волонтерський сектор, але й сприяє довгостроковим соціальним змінам. В умовах війни волонтерські ініціативи виконують функції, які часто виходять за межі їхньої звичної діяльності: забезпечення військових необхідними ресурсами – спорядженням, медичними засобами, транспортом; допомога державним органам у вирішенні гуманітарних криз, наприклад, у забезпеченні переселенців чи організації евакуації; фінансова підтримка оборони через організацію збору коштів і проведення благодійних акцій. Швидке зростання волонтерського руху в Україні після початку повномасштабного вторгнення продемонструвало високий рівень самоорганізації, здатність до ефективної спільної діяльності та мобілізації суспільства. Масштабна участь громадян у волонтерській діяльності та значні фінансові внески на підтримку ЗСУ виділили волонтерські організації серед інших соціальних інститутів, підтвердивши високий рівень суспільної довіри до них. Це також засвідчило згуртованість українського народу, його єдність у боротьбі проти російської агресії та сформовану політичну свідомість громадян (Шайгородський, 2023).

Волонтерська діяльність також стала *елементом національної ідентичності*, в умовах війни стала символом єдності українського народу, символом боротьби, стійкості та відданості країні. Українські волонтерські організації привернули увагу світової спільноти, ставши прикладом ефективної громадянської активності. Залучення міжнародної допомоги через співпрацю з діаспорою та міжнародними організаціями, популяризація ідей солідарності серед інших країн, які переймають досвід українських волонтерів, зростання ролі волонтерського руху в Україні під час війни демонструє силу громадянської активності та здатність суспільства до самоорганізації.

Війна спричинила значну трансформацію волонтерського руху, змусивши багато ініціатив перейти від стихійної до структурованої форми діяльності, відбулась *інституціоналізація та професіоналізація* волонтерської роботи, що підвищило ефективність і довіру до волонтерських організацій. Багато волонтерських ініціатив, які на початку війни діяли неформально, перейшли до створення юридично оформлених організацій. Реєстрація волонтерських організацій забезпечує їхню легітимність, відкриває доступ до державного та міжнародного фінансування. Розподіл обов'язків між різними відділами (логістика, фінанси, комунікації) покращує координацію і підвищує ефективність роботи. Фінансова звітність, регулярне звітування про використання коштів підвищує довіру до організацій. Публікація результатів роботи допомагає залучати нових донорів і учасників. Інституціоналізація сприяє налагодженню партнерств із державними структурами, бізнесом та міжнародними організаціями.

Зростання обсягу роботи вимагає залучення професіоналів у різних сферах: медиків і психологів для підтримки постраждалих, логістів і аналітиків для планування і розподілу ресурсів, фінансових консультантів для організації прозорого управління коштами. Професійні волонтерські організації ефективно інтегруються в суспільно-політичне життя, беруть участь у розробці державних політик та впливають на прийняття важливих рішень, використовуючи різноманітні технології адвокати та лобіювання (Блоха, 2023).

Ці тенденції найбільш очевидно прослідковуються на прикладі найбільш масштабних організацій України, таких як благодійні фонди «Повернись живим», «Фонд Сергія Притули», «Razom for Ukraine», «Карітас України», «Фонд Сергія Стерненка» тощо, які увійшли до списку найбільш впливових організацій завдяки своїй багатогранній діяльності та здатності мобілізувати ресурси для подолання викликів війни. Їхня діяльність охоплює широкий спектр: підтримку військових, гуманітарну допомогу, соціальну реабілітацію, адвокацію інтересів України на міжнародній арені та підтримку постраждалих громад.

Ще однією тенденцією розвитку волонтерства в Україні стала його **діджиталізація**, що стала одним із ключових факторів підвищення ефективності волонтерської діяльності в Україні під час війни. Використання цифрових технологій дозволило волонтерам швидше реагувати на виклики, координувати дії та залучати ресурси для підтримки постраждалих. Цифрові платформи стали базовими інструментами для організації волонтерської роботи по збору коштів. Цифрові інструменти допомагають оптимізувати логістику, планувати маршрути доставки гуманітарної допомоги, уникати затримок і ефективно розподіляти ресурси. Сьогодні однією з найпоширеніших форм волонтерства є онлайн-волонтерство, яке активно застосовують блогери. Вони поширюють інформацію про заходи волонтерських організацій і військових підрозділів, швидко збирають необхідні кошти, закуповують спорядження, техніку та гуманітарну допомогу, а також підтримують біженців, які вимушено покинули свої домівки через воєнні дії. Через соціальні мережі, такі як Facebook, Instagram, Telegram та інші волонтери швидко поширюють інформацію про нагальні потреби та мобілізують громадян до дій. Проведення інформаційних кампаній волонтери активно використовують соцмережі для організації благодійних акцій, протидії дезінформації, публікації звітів про використання зібраних ресурсів, що підвищує довіру до волонтерських організацій. Протягом майже двох років війни завдяки онлайн-волонтерству було організовано численні збори, масштаби яких вразили світову спільноту (Мірко та Ладонько, 2023).

Створення волонтерських спільнот у групах та каналах у месенджерах дозволяє швидко передавати інформацію, координувати дії та підтримувати постійний зв'язок між волонтерами. Використання блокчейн-платформ для збору та розподілу коштів забезпечує прозорість фінансових операцій і підвищує довіру донорів. Збір і аналіз даних цифрових систем дозволяють ефективно збирати й обробляти дані про потреби населення, про доступні ресурси, про локації, які потребують допомоги. Цифровізація волонтерської діяльності в Україні стала потужним інструментом для мобілізації ресурсів, ефективного планування та прозорості роботи. Використання сучасних технологій дозволяє волонтерським організаціям оперативного адаптуватися до викликів війни, забезпечуючи допомогу там, де вона найбільш необхідна. Цифровізація також відкриває нові можливості для залучення міжнародної підтримки, розширення аудиторії та розвитку громадянського суспільства.

В Україні з'явилися цифрові благодійні ініціативи, що значно розширили можливості волонтерської діяльності. Однією з ключових стала Українська Волонтерська Служба – Волонтерська Платформа, створена у березні 2021 року за

підтримки ЮНІСЕФ, IT-компанії SoftServe та Міністерства молоді та спорту. Її мета – об'єднання волонтерів і громадських організацій по всій країні. Сучасні волонтерські та благодійні ініціативи активно використовують цифрові інструменти, зокрема офіційні вебсайти, краудфандингові платформи, фандрейзингові портали, соціальні мережі, електронні розсилки та онлайн-кампанії. Останнім часом також з'явилася низка незалежних платформ для збору коштів на соціальні та громадські проєкти. У світовій практиці близько 80% неприбуткових організацій мають власні вебресурси, з яких 88% адаптовані для мобільних пристроїв, 71% мають політику конфіденційності, 70% використовують SSL-сертифікати, 54% є офіційно зареєстрованими, 48% ведуть блоги, 23% мають інтернет-магазини, 18% враховують потреби людей з інвалідністю, а 12% використовують функцію живого чату. Поряд із соціальними мережами, вебсайти залишаються ключовим інструментом онлайн-фандрейзингу, дозволяючи благодійним організаціям ефективно поширювати інформацію про свою діяльність і залучати фінансову підтримку. Одним із прикладів успішного фандрейзингу в умовах війни є діяльність Фонду Сергія Притули, який виділив 70 мільйонів гривень на реалізацію проєкту «Баядерка» (Лазарева, Тимошенко та Дракохруст, 2024).

Міжнародна співпраця у волонтерському русі України стала одним із ключових аспектів підтримки волонтерської діяльності в Україні. Залучення міжнародних організацій, урядів, бізнесу та української діаспори дозволило суттєво зміцнити ресурсну базу, розширити можливості допомоги та інтегрувати український волонтерський рух у глобальний гуманітарний контекст. Міжнародні організації проводять моніторинг гуманітарної ситуації в Україні для визначення пріоритетних напрямків допомоги.

Міжнародні організації спільно з українськими волонтерами забезпечують доставку гуманітарної допомоги до найскладніших регіонів. Формуються гуманітарні конвої для доставки продуктів, води, ліків у зони бойових дій. Організуються евакуаційні рейси для цивільного населення. Гуманітарні місії забезпечують: медичну підтримку через мобільні клініки або польові шпиталі, психологічну допомогу постраждалим і переселенцям, освітні програми для дітей, які залишилися без доступу до шкіл. Міжнародні партнери надають освітні ресурси, які сприяють професіоналізації українських волонтерів: курси з управління гуманітарними проєктами, навчання з надання медичної допомоги та роботи з постраждалими, семінари з психологічної підтримки в умовах війни. Українські волонтери переймають досвід міжнародних організацій у сферах логістики, фінансового управління, комунікацій та організації допомоги.

Українські волонтерські організації отримують фінансування та ресурсну підтримку від низки міжнародних фондів і структур, які сприяють розвитку громадянського суспільства, демократії, відновлення країни та екологічних ініціатив. Серед ключових донорів варто виділити Open Society Foundations – міжнародну мережу фондів, засновану Джорджем Соросом, яка підтримує демократичні реформи, громадянські ініціативи та права людини; SIDA – Шведське агентство міжнародного розвитку, що працює у понад 35 країнах, сприяючи соціально-економічному зростанню та зміцненню демократії; USAID – Агентство США з міжнародного розвитку, створене у 1961 році, яке реалізує програми підтримки демократичного врядування, економічного розвитку, охорони здоров'я та гуманітарної допомоги в різних країнах світу, зокрема в Україні. Серед важливих партнерів також UNDP (Програма розвитку ООН), яка сприяє стійкому розвитку, відновленню після криз та соціальним реформам; Global Greengrants Fund – організація, що надає гранти на екологічні ініціативи, зокрема для боротьби з кліматичними змінами та захисту природних ресурсів; National Endowment for Democracy (NED) – приватний некомерційний фонд, заснований у 1983 році та

фінансований Конгресом США, який щорічно підтримує понад 2000 проєктів громадських організацій у більш ніж 100 країнах, що сприяють розвитку демократичних інституцій та прав людини. Завдяки підтримці цих організацій волонтерський рух в Україні розвивається, розширюючи можливості для громадських ініціатив та соціально важливих проєктів (Горінов та Драпушко, 2022).

Таким чином, волонтерство в Україні в умовах війни трансформувалося з локальних громадських ініціатив у стратегічний сектор громадянського суспільства, що забезпечує стабільність та адаптацію країни до воєнних викликів. Він зазнав кардинальних змін унаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації в 2022 році, став не лише символом громадянської солідарності, а й одним із ключових інструментів підтримки обороноздатності країни, подолання гуманітарних викликів та забезпечення соціальної стабільності. Активізація волонтерської діяльності сприяла зміцненню громадянського суспільства, поширенню демократичних цінностей та зростанню рівня громадянської відповідальності.

Однією з ключових тенденцій розвитку волонтерського руху стала його інституціоналізація. Багато волонтерських ініціатив, що на початку війни діяли стихійно, поступово набули організаційної структури, забезпечивши більш ефективну координацію, фінансову прозорість та взаємодію з державними й міжнародними партнерами. Крім того, значна частина волонтерських організацій взяла на себе функції логістичних центрів, що дозволило оперативно реагувати на потреби фронту та постраждалого населення. Діджиталізація волонтерської діяльності сприяла підвищенню її ефективності, зокрема через використання соціальних мереж, краудфандингових платформ та мобільних застосунків. Онлайн-волонтерство стало важливим інструментом залучення ресурсів, організації збору коштів та поширення інформації. Водночас активне залучення міжнародної підтримки та співпраця з українською діаспорою сприяли розширенню можливостей волонтерського руху та інтеграції його у світову гуманітарну систему.

Бібліографічний список

- Блоха, Я. 2023. Світоглядні засади волонтерства в Україні в умовах війни. *Філософські обрії* [online], 47, сс. 80–88. Доступно: <<https://philosobr.pnpu.edu.ua/article/view/282578>> [Дата звернення: 10 жовтня 2024].
- Горінов, П. та Драпушко, Р. 2022. *Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження*. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики [online] Доступно: <<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39498/Volonterska%20diialnist%20v%20Ukraini.pdf?sequence=1&isAllowed=y>> [Дата звернення: 10 жовтня 2024].
- Закон України Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності», 2022 [online] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> [Дата звернення: 10 жовтня 2024].
- Лазарева, А., Тимошенко, Л. та Дракохруст, Т. 2024. Волонтерський рух у безпековій політиці України: воєнні дії та роль. *Наукові інновації та передові технології* [online], 2(30) Доступно: <<http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/9038>> [Дата звернення: 10 жовтня 2024].

- Мірко, Н. та Ладонько, Л. 2023. Міжнародне волонтерство та розвиток громадянського сектору. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право* [online]. 6 Доступно: <<https://journals.knute.edu.ua/foreign-trade/article/download/1980/1806/1917>> [Дата звернення: 10 жовтня 2024].
- Потапенко, В. та Двігун, А. 2022. *Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів*. Національний інститут стратегічних досліджень [online] Доступно: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/analiz-ukrayinskoho-volonterstva-na-osnovi-metodolohiyi-novykh-sotsialnykh> [Дата звернення: 10 жовтня 2024].
- Руденко, В., 2023. Волонтерство як провідне явище в процесі забезпечення соціальної безпеки України: еволюція, значення, сучасний стан та проблематика. *Економіка та суспільство*, 52 [online] Доступно: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2546> [Дата звернення: 10 жовтня 2024].
- Шайгородський, Ю., 2023. *Волонтерська діяльність як форма суспільної мобілізації у відсічі російській агресії*. Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки. 77-83 [online] Доступно: <https://jvestnik-politology.donnu.edu.ua/article/view/14320> [Дата звернення: 10 жовтня 2024].
- Яремчук, С., Семенюк-Прибатень, А. та Адамовський, В., 2023. Правові інструменти розвитку волонтерства в Україні: на виклики воєнного часу. *Академічні візії*, 17 [online] Доступно: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/223> [Дата звернення: 10 жовтня 2024].

References

- Blokha, Ya. 2023. *Svitohliadni zasady volonterstva v Ukraini v umovakh viiny*. Filosofski obrii, (47), 80–88 [online] Dostupno: <https://philosobr.pnpu.edu.ua/article/view/282578> [Data zvernennia: 10 oktober 2024].
- Horinov, P., Drapushko, R. 2022. *Volonterska diialnist v Ukraini: sotsialno-pravove doslidzhennia*. Kyiv: Derzhavnyi instytut simeinoi ta molodizhnoi polityky [online] Dostupno: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39498/Volonterska%20diialnist%20v%20Ukraini.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Data zvernennia: 10 oktober 2024].
- Zakon Ukrainy «Pro volontersku diialnist» [online] Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> [Data zvernennia: 10 oktober 2024].
- Lazareva, A., Tymoshenko, L., Drakokhrust, T. 2024. *Volonterskyi rukh u bezpekovii politytsi Ukrainy: voienni dii ta rol*. Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii. № 2(30) [online] Dostupno: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/9038> [Data zvernennia: 10 oktober 2024].
- Mirko, N., Ladonko, L. 2023. *Mizhnarodne volonterstvo ta rozvytok hromadianskoho sektoru*. Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo. № 6 [online] Dostupno: <<https://journals.knute.edu.ua/foreign-trade/article/download/1980/1806/1917>> [Data zvernennia: 10 oktober 2024].
- Potapenko, V., Dvihun, A. 2022. *Analiz ukrayinskoho volonterstva na osnovi metodolohii novykh sotsialnykh rukhiv*. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen [online] Dostupno: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/analiz-ukrayinskoho-volonterstva-na-osnovi-metodolohiyi-novykh-sotsialnykh> [Data zvernennia: 10 oktober 2024].

- Rudenko, V. 2023. *Volonterstvo yak providne yavyshe v protsesi zabezpechennia sotsialnoi bezpeky Ukrainy: evoliutsiia, znachennia, suchasnyi stan ta problematyka*. *Ekonomika ta suspilstvo*, (52) [online] Dostupno: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2546> [Data zvernennia: 10 oktober 2024].
- Shaihorodskiy, Yu. 2023. *Volonterska diialnist yak forma suspilnoi mobilizatsii u vidsichi rosiiskii ahresii*. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stusa. Seriia politychni nauky*. 77-83 [online] Dostupno: <https://jvestnik-politology.donnu.edu.ua/article/view/14320> [Data zvernennia: 10 oktober 2024].
- Yaremchuk, S., Semeniuk-Prybaten, A., Adamovskyi, V. 2023. *Pravovi instrumenty rozvytku volonterstva v Ukraini: na vyklyky voiennoho chasu*. *Akademichni vizii*, (17) [online] Dostupno: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/223> [Data zvernennia: 10 oktober 2024].

Стаття надійшла 10.10.2024

**A. Trofymenko,
I. Makarov**

VOLUNTEER MOVEMENT IN UKRAINE DURING THE FULL-SCALE WAR: KEY DEVELOPMENT TRENDS

Volunteer movement in Ukraine has deep historical roots associated with community traditions, religious initiatives, and charitable activities. However, the events of 2014 and the full-scale invasion of the Russian Federation in 2022 became catalysts for its institutionalization and rapid development. In recent years, volunteering has evolved beyond a symbol of social solidarity to become a crucial instrument in strengthening the country's defense capabilities, addressing humanitarian challenges, and ensuring societal stability. The full-scale invasion created an urgent need for mobilizing civic initiatives, engaging a large number of people in supporting the military, assisting internally displaced persons (IDPs), and helping affected civilians.

The article aims to identify contemporary trends in the development of the volunteer movement in Ukraine since the beginning of the full-scale invasion by the Russian Federation.

The volunteer movement in Ukraine has undergone significant transformations in response to the challenges of the full-scale war. Since 2015, volunteers have shifted from direct military support toward broader civic and political engagement. The full-scale invasion of 2022 initiated a new wave of volunteerism, with widespread social mobilization playing a critical role in resistance efforts. Currently, volunteer organizations function as logistics and financial structures, analyzing frontline needs, attracting funding, and organizing procurement and delivery of resources. Besides military support, many initiatives focus on humanitarian aid, medical assistance, and social support.

The article analyzes the main trends in its development, including institutionalization, digitalization, professionalization, and international cooperation. The war has significantly transformed the volunteer movement, leading to its institutionalization and professionalization. Many previously informal initiatives have evolved into legally registered organizations, enhancing efficiency, transparency, and trust. The leading volunteer organizations—such as Come Back Alive, Serhiy Prytula Foundation, Razom for Ukraine, and Caritas Ukraine—have played a crucial role in mobilizing resources for both military and humanitarian aid.

Another significant trend is the digitalization of volunteer efforts. Online platforms, social media, and crowdfunding campaigns have enabled rapid response to crises, efficient coordination, and resource mobilization. Digital tools optimize logistics, fundraising, and data analysis, enhancing the effectiveness of volunteer activities. The emergence of digital volunteering has allowed bloggers and influencers to mobilize support on an unprecedented scale, promoting transparency and international involvement.

International cooperation has also played a vital role in strengthening Ukraine's volunteer movement. Partnerships with international organizations, governments, businesses, and the Ukrainian diaspora have expanded the resource base, enhanced aid delivery, and integrated Ukraine into the global humanitarian landscape.

Overall, the war has made the volunteer movement a key element of social support, civic engagement, and national resistance. It has demonstrated society's high level of self-organization and ability to mobilize resources effectively. In the long term, the institutionalization, digitalization, and internationalization of Ukrainian volunteerism will contribute to strengthening civil society, promoting democratic development, and ensuring resilience in crisis situations.

Keywords: *volunteering, civil society, political participation, humanitarian aid, social mobilization, Russo-Ukrainian war*